

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 20
QUYỂN THỨ 477
HỘI THỨ HAI

Phẩm
CHÁNH ĐỊNH
Thứ 81

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng:
Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát này vì trụ
nhóm chánh tánh định hay trụ nhóm bất định ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát
này đều trụ nhóm chánh tánh định, chẳng phải
nhóm bất định.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các Bồ-
tát Ma-ha-tát này vì trụ nhóm chánh tánh định bậc
nào Thanh văn thừa ư? Độc giác thừa ư? Bồ-tát
thừa ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát này đều trụ nhóm Bồ-tát chánh tánh định, chẳng trụ nhóm Nhị thừa chánh tánh định.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát này vì thời nào trụ nhóm chánh tánh định, sơ phát tâm ư? Ngôi Bất thối ư? Thân rốt sau ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát này hoặc sơ phát tâm hoặc ngôi bất thối, hoặc thân rốt sau, đều trụ nhóm Bồ-tát chánh tánh định.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Trụ nhóm chánh tánh định Bồ-tát Ma-ha-tát đọa ác thú chẳng?

Phật bảo: Thiện Hiện! Trụ nhóm chánh tánh định Bồ-tát Ma-ha-tát quyết định chẳng đọa trong các ác thú. Lại bảo Thiện Hiện: Nơi ý hiểu sao? Đệ bát, Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác đọa ác thú chẳng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng đọa.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế. Từ sơ phát tâm tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa và vô lượng vô biên các Phật pháp khác dứt các ác pháp. Do nhân duyên đây đọa các ác thú, không có lẽ ấy,

sanh trời trường thọ cũng không lẽ ấy. Vì ở chỗ kia các thắng thiện pháp hiện hành chẳng được. Bồ-tát Ma-ha-tát này nếu sanh chốn biên鄙, hoặc sanh nơi bất tín hay trong ác kiến, không có lẽ ấy, vì ở các chỗ kia chẳng năng tu hành thiện pháp thù thắng, nhiều khởi ác kiến, chẳng tin nhân quả, thường ưa tạp làm các nghiệp uế ác, chẳng nghe danh Phật, danh Pháp, danh Tăng, cũng không bốn chúng là Bí-sô, Bí-sô-ni, tại gia nam, tại gia nữ. Bồ-tát Ma-ha-tát này sanh nhà tà kiến, không có lẽ ấy, vì sanh nhà kia chấp chặt các thứ ác kiến thú, bác bỏ không diếu hành, ác hành và quả, chẳng tu các lành, ưa làm các ác, nên các Bồ-tát chẳng sanh nhà kia.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát sơ phát tâm Vô thượng Chánh đẳng giác đem thắng ý lạc mà thọ hành mười thứ bất thiện nghiệp đạo, không có lẽ ấy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát từ sơ phát tâm trọn nên công đức căn lành như thế, chẳng sanh xứ ác. Vì có sao Như Lai thường vì chúng nói việc tự bốn sanh nhiều trăm ngàn thứ, ở trong cũng có sanh các ác thú? Căn lành bấy giờ, vì ở chỗ nào?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng bởi uế nghiệp thọ thân ác thú. Chỉ vì nhiều

ích các loại hữu tình, do cố ý nghĩ muốn nguyện mà thọ thân kia. Vậy nên chẳng nên dẫn đó làm nạn.

Lại bảo Thiện Hiện: Nơi ý hiểu sao? Có các Độc giác, hoặc A-la-hán, phương tiện khéo léo, như các Bồ-tát trọn nên phương tiện khéo léo thù thắng, thọ thân bằng sanh, voi trắng thấy, thấy kẻ oán tặc đến muốn làm tổn hại, bèn khởi an nhẫn từ bi vô thượng, muốn khiến người kia được lợi vui, nên tự xả thân mệnh, chẳng hại kia chẳng? Thiện Hiện thưa rằng: Các Độc giác thấy không việc như thế.

Phật bảo: Thiện Hiện! Do nhân duyên đây phải biết Bồ-tát vì muốn nhiều ích các hữu tình, nên vì đại từ bi mau viên mãn, nên dù hiện thọ các loại thân bằng sanh, mà chẳng bị tội lỗi bằng sanh làm nhiễm.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát trụ căn lành nào, vì muốn nhiều ích các hữu tình nên thọ thân bằng sanh?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát đâu có căn lành nào chẳng nên viên mãn. Nhưng chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát vì cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tất cả căn lành đều nên viên mãn. Nghĩa là các Bồ-tát từ sơ phát tâm cho đến ngồi yên tòa diệu Bồ-đề, không có căn lành nào

chẳng viên mãn. Cần đủ viên mãn tất cả căn lành, mới được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Nếu một pháp lành chưa viên mãn được mà được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, không có lẽ ấy. Vậy nên Bồ-tát từ sơ phát tâm cho đến ngôi yên tòa diệu Bồ-đề, ở thời gian giữa thường học viên mãn tất cả pháp lành. Học rồi sẽ được nhất thiết tướng trí, dứt hẳn tất cả tập khí nối nhau, mới năng chứng được Nhất thiết trí trí.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát trọn nên bạch pháp và chân Thánh trí, mà sanh ác thú thọ thân bàng sanh?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Như Lai trọn nên tất cả bạch pháp, chân Thánh trí chẳng?

Thiện Hiện thưa rằng: Như Lai trọn nên tất cả bạch pháp và chân Thánh trí.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Như Lai hóa làm thân thú bàng sanh nhiều ích hữu tình làm Phật sự chẳng?

Thiện Hiện thưa rằng: Như Lai hóa làm thân thú bàng sanh nhiều ích hữu tình làm các Phật sự.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Khi Như Lai hóa làm thân bằng sanh là thật bằng sanh chịu khổ kia chăng?

Thiện Hiện thưa rằng: Khi Như Lai hóa làm thân bằng sanh chẳng thật bằng sanh, chẳng chịu khổ kia.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, dù trọn nên bạch pháp và chân Thánh trí mà vì thành thực hữu tình, nên phương tiện khéo léo thọ thân bằng sanh, như ưng thành thực các loại hữu tình.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Có A-la-hán các lậu hết hẳn, năng hóa làm thân khởi các sự nghiệp. Do sự nghiệp kia, năng phát sanh tâm người khác vui mừng chăng?

Thiện Hiện thưa rằng: Có A-la-hán các lậu hết hẳn, năng hóa làm thân, khởi các sự nghiệp. Do sự nghiệp kia năng khiến người khác sanh vui mừng lớn.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, dù trọn nên bạch pháp và chân Thánh trí, mà vì nhiều ích các hữu tình nên phương tiện khéo léo thọ thân ác thú, như ưng thành thực các loại hữu tình, dù thọ thân kia, mà chẳng đồng

kia chịu các khổ não. Cũng lại chẳng bị tội lỗi thú kia làm tạp nhiễm.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Có thầy huyền giỏi, hoặc học trò kia, huyền làm nhiều thứ việc voi ngựa thấy cho chúng nhân thấy vui mừng nhảy nhót, đôi kia có thật voi ngựa thấy chẳng?

Thiện Hiện thưa rằng: Đôi kia không thật việc voi ngựa thấy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, dù trọn nên bạch pháp và chân Thánh trí mà vì nhiều ích các hữu tình nên hiện thọ các thứ thân bằng sanh thấy, mặc dù thọ thân kia mà thật chẳng phải kia, cũng chẳng bị tội lỗi kia làm ô nhiễm.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát phương tiện khéo léo rộng lớn như thế, dù trọn nên bạch pháp và chân Thánh trí, mà vì hữu tình nên thọ các thứ thân, tùy kia sở ưng hiện làm nhiều ích.

Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát trụ những pháp nào năng làm phương tiện khéo léo như thế, dù thọ nhiều thứ thân hình các thú mà chẳng bị tội lỗi kia làm ô nhiễm?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu mới năng làm phương tiện khéo léo như thế. Do vì sức phương tiện khéo léo đây, nên dù qua thế giới chư Phật mười phương Căng-già sa thấy, hiện các thứ thân, lợi ích an vui loại hữu tình kia, mà ở trong ấy chẳng khởi nhiễm đắm. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này đối tất cả pháp đều vô sở đắc, là đều chẳng đắc năng nhiễm sở nhiễm và nhân duyên nhiễm. Sở dĩ vì sao? Vì tất cả pháp tự tánh không vậy.

Thiện Hiện phải biết! Không chẳng thể nhiễm dính không. Không chẳng thể nhiễm dính các pháp, cũng không có các pháp năng nhiễm dính được không. Sở dĩ vì sao? Tánh không trong không hãy bất khả đắc hướng có các pháp mà khả đắc ấy. Như vậy gọi là bất khả đắc không. Các Bồ-tát Ma-ha-tát an trụ trong đây năng chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vì các hữu tình thường làm nhiều ích.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát chỉ vì an trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu năng làm phương tiện khéo léo như thế, hay cũng an trụ các pháp khác ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Đâu có các pháp nào chẳng bị nhiếp thọ trong Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu mà người nay sanh nghi như thế?

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đã tự tánh không, làm sao nói được Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu nhiếp tất cả pháp? Chẳng phải ở trong không khá nói được có pháp nhiếp cùng chẳng nhiếp?

Phật bảo: Thiện Hiện! Đâu chẳng các pháp, các pháp tánh không? Thiện Hiện thưa rằng: Như vậy, như vậy.

Phật bảo Thiện Hiện! Nếu tất cả pháp, tất cả pháp tánh không, đâu chẳng trong không nhiếp tất cả pháp? Thiện Hiện thưa rằng: Như vậy, như vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Bởi nhân duyên đây, Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu nhiếp tất cả pháp. Nên biết Bồ-tát trụ Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu năng làm phương tiện khéo léo như thế.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu an trụ trong các pháp tự tánh không, dẫn phát thần thông Ba-la-mật-đa. An trụ thần thông Ba-la-mật-đa, năng qua thế giới chư Phật mười phương Căng-già sa thấy,

**cúng dường cung kính chư Phật Thế Tôn. Ở chỗ
chư Phật nghe thọ Chánh pháp, trồng trọt vô lượng
căn lành thù thắng?**

**Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát
khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu, khắp
xem thế giới chư Phật mười phương Căng-già sa
thầy và chư Phật, Chúng cùng pháp đã thuyết tự
tánh đều không. Duy có thể tục giả nói danh tự, nói
là thế giới, Phật, Chúng, và pháp. Thế tục giả nói
danh tự như thế, tự tánh cũng không.**

**Thiện Hiện phải biết! Nếu mười phương giới
chư Phật, Chúng cùng pháp đã nói, giả nói danh tự
tự tánh chẳng không, thời sở thuyết không, lẽ thành
một phần. Vì sở thuyết không chẳng thành một
phần, nên tất cả pháp tự tánh đều không. Lý ấy mới
chu viên, không hai không riêng. Các Bồ-tát Ma-ha-
tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu, do
phương tiện khéo léo khắp quán không, nên dẫn
phát thần thông Ba-la-mật-đa. An trụ thần thông
Ba-la-mật-đa bền năng dẫn phát vi diệu thông huệ:
Thiên nhãn, thiên nhĩ, thần cảnh, tha tâm, túc trụ,
tùy niệm và biết lậu tận.**

**Thiện Hiện phải biết! Các Bồ-tát Ma-ha-tát
chẳng lìa thần thông Ba-la-mật-đa có được tự tại
thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật, chứng**

được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vậy nên thần thông Ba-la-mật-đa là đạo Bồ-đề, các Bồ-tát Ma-ha-tát đều nương đạo này cầu tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Ở khi cầu tới, năng tự viên mãn tất cả thiện pháp, cũng năng dạy người tu các thiện pháp. Dù làm việc này mà đối thiện pháp đều không chấp đắm. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này biết các thiện pháp đều tự tánh không. Chẳng phải tự tánh không, có sở chấp trước. Nếu có chấp trước thì có ái vị. Do không chấp trước cũng không ái vị, trong tự tánh không, không có ái vị, nên năng ái vị, sở ái vị và nhân duyên ái vị ở trong không pháp bất khả đắc vậy.

Thiện Hiện phải biết! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu an trụ thần thông Ba-la-mật-đa, dẫn phát thiên nhãn thanh tịnh hơn người. Dùng thiên nhãn đây xem tất cả pháp tự tánh đều không. Vì thấy tất cả pháp tự tánh không, nên chẳng nương pháp tướng gây làm các nghiệp, tuy vì hữu tình thuyết pháp như thế mà cũng chẳng đắc tướng các hữu tình và thi thiết kia. Bồ-tát Ma-ha-tát này đem vô sở đắc mà làm phương tiện, dẫn phát Bồ-tát thần thông thù thắng. Dùng thần thông đây làm tất cả sự nghiệp cần nên làm.

Bồ-tát Ma-ha-tát này đem thiên nhãn cực thanh tịnh hơn người, khắp xem thế giới chư Phật mười

phương Căng-già sa thấy. Thấy rồi, dẫn phát thần cảnh trí thông, qua kia nhiều ích các loại hữu tình, hoặc đem Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà làm nhiều ích.

Hoặc đem bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chỉ mà làm nhiều ích. Hoặc đem bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định mà làm nhiều ích. Hoặc đem tám giải thoát cho đến mười biến xứ mà làm nhiều ích. Hoặc đem không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn mà làm nhiều ích. Hoặc đem các pháp lành thù thắng khác mà làm nhiều ích. Hoặc đem Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát và các Phật pháp mà làm nhiều ích.

Bồ-tát Ma-ha-tát này ở mười phương cõi, nếu thấy hữu tình kẻ nhiều xan tham, rất sanh thương xót, thuyết pháp như vậy: “Hữu tình các người phải hành bồ thí. Các kẻ xan tham chịu khổ nghèo cùng. Bởi nghèo cùng nên không có oai đức, chẳng năng tự ích hưởng năng ích người. Vậy nên các người nên siêng hành thí. Đã tự an vui, cũng an vui người. Chớ vì nghèo cùng ăn nuốt lẫn nhau, đều chẳng giải thoát khỏi các ác thú”.

Nếu thấy hữu tình hủy phạm tịnh giới, rất sanh thương xót, thuyết pháp như vậy: “Hữu tình các người phải trì tịnh giới. Các kẻ phá giới chịu khổ ác

thú. Những kẻ phá giới không có oai đức, chẳng năng tự ích, huống năng ích người. Nhân duyên phá giới đọa ba ác thú, chịu khổ dị thực đau độc khó chịu, chẳng năng tự cứu, huống năng cứu người. Vậy nên các người phải trì tịnh giới. Chẳng nên dung nạp tâm phá giới qua chùng giây lát, huống trải nhiều thời, chớ tự lung tâm, sau sanh ưu hối”.

Nếu thấy hữu tình giận dữ lẫn nhau, lần hồi kết hận, tổn não với nhau, rất sanh thương xót, thuyết pháp như vậy: “Hữu tình các người phải tu an nhẫn, chớ giận dữ nhau, kết hận hại nhau. Các tâm giận hờn chẳng thuận thiện pháp, tăng trưởng ác pháp, rước hiện suy tổn. Các người bởi tâm giận hờn đây, nên thân hoại mệnh chung sẽ đọa ác thú chịu các cực khổ, khó có kỳ ra. Vậy nên các người chẳng nên dung nạp tâm giận hờn qua chùng giây lát, huống gì cho nó nổi nhau thời dài. Ngày nay các người lần lửa duyên nhau, nên khởi từ tâm làm việc nhiều ích”.

Nếu thấy hữu tình biếng trễ lười nhác, rất sanh thương xót, thuyết pháp như vậy: “Hữu tình các người phải siêng tinh tiến, chớ đối pháp lười biếng trễ lười nhác. Các kẻ lười biếng đối các pháp lành và các thắng sự đều chẳng năng thành, các người bởi đây đọa các ác thú chịu vô lượng khổ. Vậy nên

các người chẳng nên dung nạp tâm lười biếng qua chừng giây lát, huống gì cho nó nói nhau thời dài”.

Nếu thấy hữu tình mất nhớ tán loạn, tâm chẳng vắng lặng, rất sanh thương xót, thuyết pháp như vậy: “Hữu tình các người phải tu tĩnh lự, chớ sanh tâm mất nhớ tán loạn. Tâm như thế chẳng thuận thiện pháp, tăng trưởng ác pháp, rước hiện suy tổn. Các người bởi đẩy thân hoại mệnh chung đọa các ác thú chịu vô lượng khổ. Vậy nên các người chẳng nên dung nạp tâm tương ưng mất nhớ tán loạn qua chừng giây lát, huống gì cho nó nói nhau thời dài”.

Nếu thấy hữu tình ngu si ác huệ, rất sanh thương xót, thuyết pháp như vậy: “Hữu tình các người phải tu thắng huệ chớ khởi ác huệ. Kẻ khởi ác huệ đối các thiện thú hãy chẳng tới được, huống được giải thoát! Các người bởi nhân duyên ác huệ đây đọa các ác thú chịu vô lượng khổ. Vậy nên các người chẳng nên dung nạp tâm tương ưng ngu si ác huệ qua chừng giây lát, huống gì cho nó nói nhau thời dài”.

Nếu thấy hữu tình kẻ nhiều tham dục, rất sanh thương xót, phương tiện khiến kia tu quán bất tịnh. Nếu thấy hữu tình kẻ nhiều giận dữ, rất sanh thương xót, phương tiện khiến kia tu quán từ bi.

Nếu thấy hữu tình kẻ nhiều ngu si, rất sanh thương xót, phương tiện khiến kia tu quán duyên khởi.

Nếu thấy hữu tình kẻ nhiều kiêu mạn rất sanh thương xót, phương tiện khiến kia tu quán cõi phân biệt.

Nếu thấy hữu tình kẻ nhiều tầm tứ, rất sanh thương xót phương tiện khiến tu nhớ trì hơi thở.

Nếu thấy hữu tình kẻ mất chánh đạo rất sanh thương xót, phương tiện dạy dẫn khiến vào chánh đạo, là đạo Thanh văn, hoặc đạo Độc giác, hoặc đạo Như Lai, phương tiện vì kia thuyết pháp như vậy: “Sở chấp các người đều tự tánh không. Chẳng phải trong không pháp có được sở chấp. Vì vô sở chấp là không tướng vậy”.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu, an trụ thần thông Ba-la-mật-đa, mới năng tự tại tuyên nói Chánh pháp, lợi ích an vui các loại hữu tình.

Thiện Hiện phải biết! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát xa lìa thần thông Ba-la-mật-đa chẳng năng tự tại tuyên nói Chánh pháp, cùng các hữu tình làm việc nhiều ích.

Thiện Hiện phải biết! Như chim không cánh chẳng năng tự tại bay liệng hư không, xa có chỗ đến. Các Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lại như thế, nếu không thần thông Ba-la-mật-đa chẳng năng tự tại tuyên nói Chánh pháp cùng các hữu tình làm việc nhiều ích.

Vậy nên, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu nên dẫn phát thần thông Ba-la-mật-đa. Nếu dẫn phát thần thông Ba-la-mật-đa, tức năng tự tại tuyên nói Chánh pháp, tùy ý lợi vui các loại hữu tình.

Thiện Hiện phải biết! Các Bồ-tát Ma-ha-tát đem thiên nhãn cực thanh tịnh hơn người, khắp xem thế giới chư Phật mười phương Căng-già sa thấy và xem các loại hữu tình sanh kia. Thấy rồi dẫn phát thần cảnh trí thông trải trong giây lát qua đến cõi kia, dùng tha tâm trí, như thật biết rõ pháp tâm tâm sở các hữu tình kia, tùy nó sở ưng vì nói pháp yếu. Nghĩa là nói Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Hoặc nói bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi. Hoặc nói bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Hoặc nói tám giải thoát cho đến mười biến xứ. Hoặc nói không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Hoặc nói tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa

môn. Hoặc nói nội không cho đến vô tánh tự tánh không. Hoặc nói chơn như cho đến bất tư nghì giới. Hoặc nói khổ tập diệt đạo thánh đế.

Hoặc nói nhân duyên cho đến tăng thượng duyên. Hoặc nói theo duyên sanh ra các pháp. Hoặc nói vô minh cho đến lão tử. Hoặc nói các thứ pháp môn uẩn, xứ, giới.

Hoặc nói đạo Thanh văn, hoặc nói đạo Độc giác, hoặc nói đạo Bồ-tát, hoặc nói Bồ-đề, hoặc nói Niết-bàn. Khiến các hữu tình kia nghe pháp này rồi đều được lợi ích an vui thù thắng.

Bồ-tát Ma-ha-tát này đem thiên nhĩ cực thanh tịnh hơn người năng nghe tất cả tiếng người phi người. Do thiên nhĩ đây khắp nghe thế giới chư Phật mười phương Căng-già sa thấy tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác thuyết lên Chánh pháp, nghe rồi thọ trì, suy nghĩ nghĩa thú. Tùy pháp đã nghe năng vì hữu tình như thật tuyên nói, hoặc nói Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến hoặc nói Bồ-đề, hoặc nói Niết-bàn, khiến hữu tình kia nghe pháp này rồi đều được lợi ích an vui thù thắng.

Bồ-tát Ma-ha-tát này đem tha tâm trí thông cực thanh tịnh, như thật biết rõ pháp tâm tâm sở các loại hữu tình, tùy kia sở ưng vì nói pháp yếu. Nghĩa

là nói Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến hoặc nói Bồ-đề, hoặc nói Niết-bàn khiến hữu tình kia nghe pháp này rồi đều được lợi ích an vui thù thắng.

Bồ-tát Ma-ha-tát này đem tịnh túc trụ tùy niệm trí thông năng nhớ các việc bốn sanh mình người. Do túc trụ tùy niệm trí thông đây như thật nhớ biết danh thấy sai khác của chư Phật và chúng đệ tử đời quá khứ. Nếu các hữu tình ưa nghe các việc túc trụ quá khứ mà được ích ấy, bèn vì tuyên nói các việc túc trụ. Nhân đây phương tiện vì thuyết Chánh pháp. Nghĩa là nói Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến hoặc nói Bồ-đề, hoặc nói Niết-bàn, khiến hữu tình kia nghe pháp này rồi, đều được lợi ích an vui thù thắng.

Bồ-tát Ma-ha-tát này đem thần cảnh trí thông cực nhanh chóng, qua đến thế giới chư Phật mười phương Căng-già sa thấy, gần gũi cúng dường chư Phật Thế Tôn. Ở chỗ chư Phật trồng các căn lành. Về lại bản cõi vì các hữu tình nói việc cõi chư Phật, nhân đây phương tiện vì thuyết Chánh pháp. Nghĩa là nói Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến hoặc nói Bồ-đề, hoặc nói Niết-bàn, khiến các hữu tình nghe pháp này rồi, đều được lợi ích an vui thù thắng.

Bồ-tát Ma-ha-tát này đem tùy sở đắc lậu tận trí thông, như thật biết rõ các loại hữu tình lậu hết chưa hết, cũng như thật biết lậu hết, phương tiện vì kẻ chưa hết tuyên nói pháp yếu. Nghĩa là nói Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nói rộng cho đến hoặc nói Bồ-đề, hoặc nói Niết-bàn, khiến các hữu tình nghe pháp này rồi, đều được lợi ích an vui thù thắng.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu nên dẫn phát thần thông Ba-la-mật-đa. Bồ-tát Ma-ha-tát này tu tập thần thông Ba-la-mật-đa được viên mãn nên tùy chỗ ý muốn thọ các thứ thân, chẳng bị làm lỗi khổ vui làm ô nhiễm. Như hóa thân Phật tùy năng ra làm nhiều thứ sự nghiệp mà chẳng bị làm lỗi khổ vui kia làm tạp nhiễm.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu nên rồi dạo thần thông Ba-la-mật-đa. Nếu rồi dạo thần thông Ba-la-mật-đa, thời năng thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện phải biết! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật, quyết chẳng năng được sở cầu Vô thượng Chánh

đẳng Bồ-đề. Sở dĩ vì sao? Các Bồ-tát Ma-ha-tát nếu chưa viên mãn tư lương Bồ-đề tất chẳng năng chứng sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Những gì gọi là tư lương Bồ-đề các Bồ-tát Ma-ha-tát? Các Bồ-tát Ma-ha-tát viên mãn tư lương Bồ-đề như thế mới năng chứng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Thiện Hiện! Tất cả thiện pháp đều là tư lương Bồ-đề Bồ-tát.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Những gì gọi là tất cả thiện pháp?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát từ sơ phát tâm tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa, với trong đều vô phân biệt chấp trước rằng khởi nghĩ này: “Đây là bồ thí cho đến bát-nhã. Do đây vì đây mà tu bồ thí cho đến bát-nhã”. Ba phân biệt chấp trước này đều vô, vì biết tất cả pháp tự tánh không vậy. Bởi đây sở tu Bồ thí thấy sáu Ba-la-mật-đa tự năng nhiều ích, cũng năng nhiều ích tất cả hữu tình khiến ra sanh tử chứng Niết-bàn, nên nói là thiện pháp, cũng gọi tư lương Bồ-đề Bồ-tát, cũng gọi đạo Bồ-tát Ma-ha-tát. Chúng Bồ-tát Ma-ha-tát quá khứ vị lai hiện tại hành đạo

đây nên đã được sẽ được đang được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng khiến hữu tình đã-sẽ-đang qua biển cả sanh tử, được vui Niết-bàn.

Lại nữa, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát từ sơ phát tâm tu hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi.

An trụ nội không cho đến vô tánh tự tánh không. An trụ chơn như cho đến bất tư nghì giới. An trụ khổ tập diệt đạo thánh đế.

Tu hành bốn tĩnh lực, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Tu hành tám giải thoát cho đến mười biến xứ. Tu hành không, vô tướng, vô nguyên giải thoát môn. Tu hành các bậc Bồ-tát Ma-ha-tát. Tu hành tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Tu hành Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Tu hành pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả. Tu hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí.

Với trong đều vô phân biệt chấp trước, rằng khởi nghĩ này: “Đây là bốn niệm trụ cho đến nhất thiết tướng trí. Do đây vì đây mà tu bốn niệm trụ cho đến nhất thiết tướng trí”. Ba phân biệt chấp trước đều vô, vì biết tất cả pháp tự tánh không vậy. Bởi đây sở tu bốn niệm trụ cho đến nhất thiết tướng trí năng tự nhiều ích, cũng năng nhiều ích tất cả hữu

tình khiến ra sanh tử được Niết-bàn, nên nói là thiện pháp, cũng gọi tư lương Bồ-đề Bồ-tát, cũng gọi đạo Bồ-tát Ma-ha-tát. Chúng Bồ-tát Ma-ha-tát quá khứ vị lai hiện tại hành đạo đây, nên đã được, sẽ được, đang được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Cũng khiến hữu tình đã-sẽ-đang qua biển lớn sanh tử được vui Niết-bàn.

Thiện Hiện phải biết! Lại có vô lượng chúng các Bồ-tát tu công đức đều gọi thiện pháp, cũng gọi tư lương Bồ-đề Bồ-tát, cũng gọi đạo Bồ-tát Ma-ha-tát. Các Bồ-tát Ma-ha-tát cần tu các thắng thiện pháp như thế khiến cực viên mãn, mới chứng được Nhất thiết trí trí. Cần đã chứng được Nhất thiết trí trí mới năng quay xe Chánh pháp không trái ngược, khiến các hữu tình an vui rốt ráo.

HỘI THỨ HAI

Phẩm
PHẬT PHÁP
Thứ 82

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu các thiện pháp đây là pháp Bồ-tát ấy, lại có những nào là pháp Phật ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Tức pháp Bồ-tát là pháp Phật. Nghĩa là các Bồ-tát đối tất cả pháp giác tất cả tướng. Do đây sẽ được nhất thiết tướng trí, dứt hẳn tất cả tập khí nối nhau. Nếu các Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác đối tất cả pháp dùng một sát-na tương ưng diệu huệ hiện đẳng giác rồi, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Thiện Hiện! Đây gọi Bồ-tát cùng Phật hai pháp sai khác. Như hai Thánh giả, tuy đồng là Thánh mà có hành hướng trụ quả sai khác, pháp được thành tựu chẳng phải không có khác.

Như vậy, Thiện Hiện! Nếu trong đạo vô gián hành tất cả pháp chưa lìa ám chướng, chưa đến bờ kia, chưa được tự tại, khi chưa được quả, gọi là Bồ-tát. Nếu trong đạo giải thoát, hành tất cả pháp đã lìa ám chướng, đã đến bờ kia, đã được tự tại, khi đã được quả mới gọi là Phật, đây là Bồ-tát cùng Phật

có khác. Do vị có khác, pháp chẳng không riêng, mà chẳng thể nói pháp tánh có khác.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu tất cả pháp tự tướng đều không. Trong tự tướng không làm sao được có các thứ sai khác: Rằng đây là địa ngục, đây là bàng sanh, đây là quỷ giới, đây là người, đây là trời, đây là bậc Chứng tánh, đây là bậc Đệ bát, đây là Dự lưu, đây là Nhất lai, đây là Bất hoàn, đây là A-la-hán, đây là Độc giác, đây là Bồ-tát, đây là Như Lai?

Bạch Thế Tôn! Đã nói như thế, bồ-đặc-già-la đã bất khả đắc, kia chỗ gây nghiệp cũng bất khả đắc, như chỗ gây nghiệp đã bất khả đắc, quả dị thực kia cũng bất khả đắc?

Phật bảo: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người đã nói, tất cả pháp tự tướng không. Trong tự tướng không, bồ-đặc-già-la đã vô sở hữu, nghiệp quả dị thực cũng vô sở hữu, trong vô sở hữu không có tướng sai biệt. Nhưng các hữu tình đối lý tất cả pháp tự tướng không chẳng như thật biết, gây làm các nghiệp hoặc lành hoặc dữ. Do nơi nghiệp lành gây làm tăng trưởng, sanh trong người trời. Do nơi nghiệp dữ gây làm tăng trưởng đọa ba ác thú. Ở trong nghiệp lành do nơi định nghiệp gây làm tăng trưởng sanh nơi cõi Sắc, hoặc cõi Vô sắc.

Bởi nhân duyên đây các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

An trụ nội không cho đến vô tánh tự tánh không. An trụ chơn như cho đến bất tư nghì giới. An trụ khổ tập diệt đạo thánh đế.

Tu hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi. Tu hành bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Tu hành tám giải thoát cho đến mười biến xứ. Tu hành không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Tu hành Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa. Tu hành tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Tu hành năm nhãn, sáu thần thông. Tu hành Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Tu hành pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả. Tu hành nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí.

Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối Bồ-đề phần pháp như thể thấy không hở không khuyết tu cho đến viên mãn. Đã viên mãn rồi, bèn năng dẫn phát định Kim cương dụ cận trợ Bồ-đề, mới chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cùng các hữu tình làm đại nhiều ích, thường không mất hoại. Vì không mất hoại nên khiến các hữu tình giải thoát các việc khổ não sanh tử.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Phật được Vô thượng Chánh đẳng giác rồi, vì được pháp các thú sanh tử chẳng? Phật nói: Chẳng được.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Phật được Vô thượng Chánh đẳng giác rồi, vì được hắc nghiệp, bạch nghiệp, hắc bạch nghiệp, phi hắc bạch nghiệp chẳng? Phật nói: Chẳng được.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu Phật chẳng được các thú sanh tử và nghiệp sai biệt, làm sao thi thiết đây là địa ngục, đây là bàng sanh, đây là quỷ giới, đây là người, đây là trời, đây là Chúng tánh địa, đây là Đệ bát địa, đây là Dự lưu, đây là Nhất lai, đây là Bất hoàn, đây là A-la-hán, đây là Độc giác, đây là Bồ-tát, đây là Như Lai?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các loại hữu tình tự biết các pháp tự tướng không chẳng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng biết.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu các hữu tình tự biết các pháp tự tướng không ấy, các Bồ-tát Ma-ha-tát bèn đối Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chẳng cần cầu chứng, phương tiện khéo léo cứu vớt các hữu tình ác thú sanh tử. Vì các hữu tình chẳng biết các pháp tự tướng không, nên trôi lăn các thú chịu vô lượng khổ. Vậy nên Bồ-tát theo chỗ chư Phật, nghe tất cả pháp tự tướng không rồi, vì muốn nhiều ích

các hữu tình, nên cầu chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề phương tiện khéo léo cứu vớt các hữu tình ác thú sanh tử.

Thiện Hiện phải biết! Các Bồ-tát Ma-ha-tát thường khởi nghĩ này: Chẳng phải tất cả pháp thật có tự tướng, như chỗ chấp của các ngu phu dị sanh, nhiên hậu sức phân biệt điên đảo, nên trong chẳng phải thật có khởi tướng thật có, nghĩa là trong vô ngã khởi tướng nơi ngã, trong vô hữu tình khởi tướng hữu tình. Nói rộng cho đến trong vô kiến giả khởi tướng kiến giả. Với trong vô sắc khởi tướng nơi sắc, trong vô thọ tướng hành thức khởi tướng thọ tướng hành thức. Cho đến trong tất cả pháp hữu vi, vì sức hư dối phân biệt điên đảo nên chẳng thật bảo thật, chẳng có chấp có. Do đây gây tác nghiệp thân ngữ ý, chẳng năng giải thoát sanh tử ác thú, ta phải cứu vớt khiến được giải thoát.

Bồ-tát Ma-ha-tát này khởi nghĩ đây rồi, hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, đem các thiện pháp nhiếp ở nơi trong tu hành các hạnh Bồ-tát không trái ngược, lần hồi viên mãn tư lương Bồ-đề. Tư lương Bồ-đề đã được viên mãn, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Được Bồ-đề rồi, vì các hữu tình tuyên nói khai thị, phân biệt kiến lập nghĩa bốn thánh đế: Rằng đây là khổ thánh đế, đây là khổ tập thánh đế, đây là khổ diệt thánh đế, đây là tới

đạo khổ diệt thánh đế. Lại đem tất cả Bồ-đề phần pháp nương trí thông đạt, nhiếp ở trong bốn thánh đế như thế. Lại nương tất cả Bồ-đề phần pháp, dùng trí vi diệu thi thiết kiến lập Phật Pháp Tăng bảo. Nhờ Tam bảo đây xuất hiện thế gian các loại hữu tình giải thoát sanh tử. Nếu các hữu tình chẳng năng quy tín Phật Pháp Tăng bảo, gây làm các nghiệp lộn quanh các thú chịu khổ vô cùng, nên phải quy y Phật Pháp Tăng bảo.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Vì bởi khổ tập diệt đạo thánh đế các loại hữu tình được vào Niết-bàn, hay bởi trí khổ tập diệt đạo thánh đế các loại hữu tình được vào Niết-bàn?

Phật bảo: Thiện Hiện! Chẳng bởi khổ tập diệt đạo thánh đế các loại hữu tình được vào Niết-bàn. Chẳng bởi trí khổ tập diệt đạo thánh đế các loại hữu tình được vào Niết-bàn.

Thiện Hiện! Ta nói tánh bốn thánh đế bình đẳng tức là Niết-bàn. Niết-bàn như thế chẳng bởi đế khổ tập diệt đạo được, chẳng bởi trí khổ tập diệt đạo được. Chỉ bởi Bát-nhã Ba-la-mật-đa chứng tánh bình đẳng gọi được Niết-bàn.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Những gì gọi là tánh bình đẳng khổ tập diệt đạo ư?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu ở chỗ này không có khổ tập diệt đạo đế, không có khổ tập diệt đạo trí, gọi tánh bốn thánh đế bình đẳng. Tánh bình đẳng đây tức bốn thánh đế. Sở hữu chơn như, pháp giới, pháp tánh, tánh chẳng hư dối, tánh chẳng biến khác, tánh bình đẳng, tánh ly sanh, pháp định, pháp trụ, thật tế, cõi hư không, cõi bất tư nghì, nếu Phật ra đời hoặc chẳng ra đời, tánh tướng thường trú, không mất hoại không biến đổi. Như vậy gọi là tánh bình đẳng khổ tập diệt đạo.

Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, vì muốn tùy giác tánh bình đẳng bốn thánh đế đây, nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu. Nếu khi năng tùy giác tánh bình đẳng bốn thánh đế đây gọi chơn tùy giác tất cả thánh đế, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Sao là Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, vì muốn tùy giác tánh bình đẳng bốn thánh đế đây nên hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu? Nếu khi năng tùy giác tánh bình đẳng bốn thánh đế đây, gọi chơn tùy giác tất cả thánh đế, chẳng đọa Thanh văn bậc Độc giác thấy, tới vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh?

Phật bảo: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, không có chút pháp chẳng như thật thấy. Khi đối tất cả pháp như thật thấy, đối tất cả pháp đều vô sở đắc. Khi đối tất cả pháp vô sở đắc, thời như thật thấy tất cả pháp không, nghĩa là như thật thấy bốn đế chỗ nhiếp và chỗ chẳng nhiếp, các pháp đều không. Khi thấy như thế năng vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh, do năng vào Bồ-tát Chánh tánh ly sanh, nên bèn trụ trong bậc Bồ-tát chủng tánh. Đã trụ trong bậc Bồ-tát chủng tánh, thời năng quyết định chẳng từ đỉnh đọa, nếu từ đỉnh đọa lẽ đọa Thanh văn hoặc bậc Độc giác. Bồ-tát Ma-ha-tát này an trụ trong bậc Bồ-tát chủng tánh khởi bốn tinh lự và bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Bồ-tát Ma-ha-tát này an trụ Xa-ma-tha địa như thế, mới năng quyết chọn tất cả pháp tánh, và tùy giác ngộ lý bốn thánh đế.

Bấy giờ, Bồ-tát dù khắp biết khổ mà năng chẳng khởi tâm duyên chấp khổ. Dù dứt hẳn tập mà năng chẳng khởi tâm duyên chấp tập. Dù năng chứng diệt, mà năng chẳng khởi tâm duyên chấp diệt. Dù năng tu đạo, mà năng chẳng khởi tâm duyên chấp đạo. Chỉ khởi tâm tùy thuận hướng tới đến vào Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, như thật quán sát thật tướng các pháp.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này làm sao quán sát thật tướng các pháp?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này quán tất cả pháp không chẳng đều không. Đây là quán sát thật tướng các pháp.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này làm sao quán sát các pháp đều không?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này đối tất cả pháp như thật quán sát đều tự tướng không. Như vậy quán sát các pháp đều không. Bồ-tát Ma-ha-tát này dùng tướng Tỳ-bát-xá-na như thế, như thật quán thấy các pháp đều không, trọn chẳng thấy có tự tánh các pháp khá trụ tánh kia, chứng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Sở dĩ vì sao? Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề và tất cả pháp đều lấy vô tánh mà làm tự tánh. Chỗ gọi sắc cho đến thức, đều lấy vô tánh mà làm tự tánh. Nhãn xứ cho đến ý xứ cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Sắc xứ cho đến ý xứ cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Nhãn giới cho đến ý giới cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Sắc giới cho đến pháp giới cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Nhãn thức giới cho đến ý thức giới cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Nhãn xúc cho đến ý xúc

cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Nhân xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh.

Địa giới cho đến thức giới cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Nhân duyên cho đến tăng thượng duyên cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Theo duyên sanh ra các pháp cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Vô minh cho đến lão tử cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Nội không cho đến vô tánh tự tánh không cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Chơn như cho đến bất tư nghì giới cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Khổ tập diệt đạo thánh đế cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh.

Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Bốn tĩnh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Tám giải thoát cho đến mười biến xứ cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh.

Tịnh quán địa cho đến Như Lai địa cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Cực hỷ địa cho đến Pháp vân địa cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Tất cả đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn cũng lấy vô tánh mà làm

tự tánh. Năm nhãn, sáu thần thông cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Như Lai mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Ba mươi hai tướng Đại sĩ, tám mươi tùy hảo cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Pháp vô vong thất, tánh hằng trụ xả cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh.

Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Quả Dự lưu cho đến Độc giác Bồ-đề cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng lấy vô tánh mà làm tự tánh. Vô tánh như thế chẳng chư Phật làm, chẳng Độc giác làm, chẳng Bồ-tát làm, chẳng Thanh văn làm, cũng chẳng phải những kẻ trụ quả hành hướng làm. Chỉ vì hữu tình đối tất cả pháp chẳng biết chẳng thấy như thật đều không, nên chúng các Bồ-tát Ma-ha-tát hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa thâm sâu phương tiện khéo léo, như tự sở giác vì các hữu tình như thật tuyên nói khiến lìa chấp trước, giải thoát tất cả sanh lão bệnh tử, được vào Niết-bàn an vui rốt ráo.

--- o0o ---